

دکتر کریم آذربایجانی^۱

دکتر اکبر اعتباریان^۲

جواد دریایی^۳

بررسی تأثیر عملکرد شوراهای شهر بر اثربخشی شهرداریها

(مطالعه موردی: شورای اسلامی شهر و شهرداری آباده)

چکیده

بدون تردید، سیاستگذاری و مدیریت شهرها بدون مشارکت مردم و به کارگیری روشهای نوین مدیریت امکان پذیر نیست. شورای شهر یکی از نهادهایی است که با حضور نمایندگان شهروندان، مشارکت مردم در سیاستگذاری و مدیریت شهری را فراهم می‌کند. هدف اصلی از این مقاله، بررسی این موضوع است که آیا تفاوت معناداری بین اثربخشی شهرداری قبل و بعد از تشکیل شورای شهر وجود دارد یا خیر؟ در راستای نیل به این هدف، اطلاعات مورد نیاز طی یک پرسشنامه با ۴۰ سوال بسته جمع‌آوری شد. جامعه آماری در این تحقیق، شهروندان، کارکنان شهرداری و سازمانهای وابسته به آن است. داده‌های به دست آمده از طریق نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که از دید کارکنان، بین اثربخشی شهرداری قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود ندارد؛ این در حالی است که شهرداران انتخابی شورا ضعیفتر بوده‌اند. از دید شهروندان بین اثربخشی شهرداری قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود دارد. این در حالی است که در زمینه انتخاب شهردار تفاوت معناداری وجود ندارد.

کلید واژه ها: شورای شهر، شهرداری، اثربخشی، عملکرد، آباده.

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان.

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

مقدمه

ارزش و اهمیت روزافزون نقش مردم در اداره جوامع و رشد نظامهای مردم سالار سبب توجه به ایده مشارکت مردم در امور شده است. در دهه‌های اخیر جنبشهای طرفدار مردم سالاری و شیوه‌های اداره جوامع به روشهای دموکراتیک تقریباً در تمامی مناطق جهان رو به رشد و گسترش بوده و حق حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش مقبولیت عام یافته است و این امر که مردم حق دارند در اموری که مربوط به زندگی آنها می‌شود دخالت کنند مورد توجه همگان است (حبیبی، ۱۳۸۱).

تجربیات حاصل از برنامه‌ریزی انجام شده و توسعه صورت گرفته نشان می‌دهد که عدم مشارکت مردم در این فرآیندها سبب به وجود آمدن زیان فراوان شده و از این رو، جوامع را به سمت توجه به امر مشارکت عمومی سوق داده است. یکی از طرق مشارکت مردم در اداره امور ایجاد و توسعه سازمانهای محلی است. تقریباً در تمامی کشورهای جهان تقویت و تجدید نظر در چگونگی فعالیت سازمانهای محلی در سرنوشت برنامه‌های اصلاحی قرار دارد. در کشورهایی که به افکار و عقاید مردم احترام گذاشته می‌شود سازمانهای محلی به معنای صحیح کلمه وجود دارند، یعنی مردم محل در مسائل مربوط به امور محل مشارکت دارند و پس از ایجاد سازمان اداره کننده تا آنجا که امکان دارد در پیشرفت نیات و مقاصد محل به سازمان محلی کمک می‌کنند. در برخی از کشورها که رشد اجتماعی مردم چندان مورد توجه نیست و یا طرز فکر زمامداران آنها به گونه ای است که تفویض امور محلی را به مردم مقتضی نمی‌دانند، سازمانهای ایجاد شده یا دارای اختیارات لازم برای اداره امور محل از طریق شرکت و دخالت مردم نیستند و یا اگر طبق قانون چنین اختیاراتی به آنها داده شده چون نمی‌توانند عملاً از اختیارات خود استفاده کنند فاقد اصالت و واقعیت هستند (نوروزیفر، ۱۳۸۰).

در ایران نیز پس از دو دهه وقفه در اسفند ماه سال ۱۳۷۷ برای نخستین بار مردم فرصت یافتند در انتخاب اعضای شوراهای اسلامی شهر، شهرک، و روستا در انتخاباتی آزاد شرکت نمایند. استقبال میلیونها ایرانی از این رخداد تاریخی نشانه‌ای از علاقه دیرینه آنان به مشارکت در امور سیاسی و خدمات عمومی است که امید آن می‌رود شوراهای اسلامی منتخب مردم با آگاهی از وظیفه سنگین خویش در بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی جامعه محلی و آبادانی شهرها و روستاها تلاش پیگیری داشته باشند.

۱. بیان مسئله

در کشورهای جهان سوم از جمله ایران (در گذشته) به لحاظ وجود ساختار سیاسی متمرکز و بعضاً "حکومت‌های غیرمردمی معمولاً" اگر هم بحثی از مشارکت به میان می‌آمد مشارکت در اجرا بوده است. مشارکت مردم در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی و... به صورت غیررسمی و از دیر باز به عنوان یک سنت حسنه در کشورمان وجود داشته است و در دوره‌های مختلف تاریخی به اشکال مختلف و متنهبهی ظهور می‌یافته است.

با انجام انتخابات شوراها گام مهمی در اداره بخشی از امور اجرایی کشور با تکیه بر روند آزاد تبادل دانش، بینش، نظارت و آرای مردم برداشته شد شوراها تبلور حضور مردم، دیدگاهها، افکار، خواسته‌ها، نیازها و تمایل مردم در صحنه برنامه‌ریزی بوده است. فلسفه آن بر پایه محدودیت توان، فکر و اندیشه دستگاههای اجرایی و محدودیت حیطه عمل، خلاء مدیریتی و اصلاح ساختار مدیریتی است. (سالکی، ۱۳۸۳).

اهدافی که شوراها در پی تحقق آن هستند همان وظایفی است که توسط قانون اساسی و قانونی تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراها بر عهده این نهاد نو پا گذاشته شده است که به طور کلی این وظایف در رابطه با اداره امور محلی شهرها و روستاهاست و شوراها با کمک دیگر نهادهای محلی این وظیفه حساس و سنگین را برعهده دارند.

اما این شوراها با مسائل مختلفی روبرو شده که می‌تواند حیات آنها را به خطر انداخته و با مشکلاتی مواجه نماید چه بسا دوباره نظام قائم مقامی شوراها تکرار گردد. آنچه ما در این تحقیق به دنبال آن هستیم این است که با توجه به همه مشکلات و مسائلی که شوراها در این دو دوره با آن روبرو بودند تا چه حد در نیل به اهداف خویش توفیق داشته‌اند؟

و با توجه به آنکه تحقیق بر روی مسائل شهرداری متمرکز شده است شوراها تا چه اندازه در انجام این قسمت از وظیفه خود موفق بوده‌اند؟ به عبارت دیگر:

۱. آیا شهرداران انتخابی شورا از دید شهروندان و کارکنان شهرداری افراد موفق بوده‌اند؟

۲. آیا عملکرد شورا در زمینه مصوبات مربوط به شهرداری اثربخش بوده است؟

۳. آیا عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری اثربخش بوده است؟

۴. و در نهایت آیا عملکرد شورا تأثیری بر اثربخشی شهرداری داشته است؟

در این تحقیق ما به بررسی وظایف شورا در ارتباط با شهرداری می پردازیم و تلاش خواهیم کرد عملکرد شورا را در ارتباط با شهرداری مورد ارزیابی قرار دهیم.

۱-۱. وظایف شورا در رابطه با شهرداری

شورا از سه طریق بر اثربخشی شهرداری تأثیر می گذارد: (منصور، ۱۳۸۱)

الف) انتخاب شهردار؛

ب) تصویب برخی از امور شهرداری؛

ج) نظارت بر امور شهرداری.

۲. فرضیه ها

فرضیه ها در این تحقیق با توجه به سوال اصلی و سوالات فرعی به ترتیب زیر شکل گرفته اند:

فرضیه اصلی: عملکرد شورای شهر بر اثربخشی شهرداری تأثیر مثبت داشته است.
فرضیه های فرعی:

۱. عملکرد شورا در زمینه انتخاب شهردار اثربخش بوده است.

۲. عملکرد شورا در زمینه مصوبات مربوط به شهرداری اثربخش بوده است.

۳. عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری اثربخش بوده است.

۳. جامعه آماری

در این تحقیق دو جامعه، یعنی شهروندان و کارکنان شهرداری و سازمانهای وابسته را به منظور بررسی تأثیر عملکرد شورا بر اثربخشی شهرداری مورد مطالعه قرار می دهیم. (۱) جامعه اول شهروندان هستند که با توجه به اینکه یک جامعه نامحدود است، ناچار به نمونه گیری هستیم.

(۲) جامعه دوم، کارکنان سازمان شهرداری و سازمانهای وابسته به آن است، که به دلیل محدود بودن اندازه جامعه، نمونه گیری انجام نمی شود.

۴. ابزار تحقیق

برای جمع‌آوری داده‌ها، ابزارها و روشهای متعددی موجود است که انتخاب هر یک از روشها به اهداف تحقیق بستگی دارد. در این تحقیق از پرسشنامه و مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است.

۵. سوابق تحقیق داخلی

در پاییز سال ۱۳۸۱ تحقیقی پیرامون ارزیابی اثربخشی شورای شهر کرمانشاه توسط آقای مرتضی ملکی با راهنمایی دکتر ابوالقاسم طاهری در دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی تهران به انجام رسیده است. سوالات کلی تحقیق بدین صورت بوده است:

- ۱) آیا شوراها در حوزه اجتماعی از نظر ذینفعان اثربخش بوده‌اند؟
 - ۲) آیا شوراها در حوزه فرهنگی از نظر ذینفعان اثربخش بوده‌اند؟
 - ۳) آیا شوراها در حوزه مالی - اقتصادی از نظر ذینفعان اثربخش بوده‌اند؟
 - ۴) آیا شوراها در حوزه کالبدی - شهرسازی از نظر ذینفعان اثربخش بوده‌اند؟
 - ۵) آیا شوراها در حوزه سازمانی - مدیریتی از نظر ذینفعان اثربخش بوده‌اند؟
- نتایج تحقیق نشان می‌دهد شوراها در حوزه‌های مختلف از دیدگاه ذینفعان اثربخش بوده‌اند.

در تیر ماه سال ۱۳۸۱ تحقیقی پیرامون بررسی عملکرد نخستین دوره شورای اسلامی شهر تهران توسط آقای الله بخش حبیبی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران به انجام رسیده است.

فرضیه اصلی این رساله این است که مهمترین عنصر برای ورود اعضای شورای اسلامی شهر تهران همانا گرایشات و تعلقات سیاسی بود تا تجربه و کارآمدی اجرایی و غفلت از این مهم از سوی شورا زمینه‌ساز نهای ناکامی شورا گردید.

در سال ۱۳۷۹ تحقیقی پیرامون بررسی حدود انتظارات مردم از شورای اسلامی شهر درود توسط آقای محمد مهدی امیری با راهنمایی دکتر علی اصغر پاکدل سلطانی در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی - تهران انجام گرفته است.

نتایج این تحقیق نشان می دهد عمده ترین انتظارات مردم از شورا به ترتیب در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی، فرهنگی، سیاسی و قومی می باشد که نشان از اثبات تئوری مازلو در بعد مراحل نیاز انسانی قلمداد می گردد.

در سال ۱۳۴۸ تحقیقی پیرامون انجمن شهر تهران و نقش آن در کارهای شهرداری توسط خانم شمس السادات زاهدی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، به راهنمایی دکتر نیامی، در دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران به انجام رسیده است، در این تحقیق پژوهشگر وظایف انجمن شهر و ارتباط آن را با شهرداری و مشکلات مربوطه بیان نموده است.

۶. سوابق تحقیق خارجی

انجمن شهری ویکتوریا (۱۹۹۵) که در استرالیا قرار دارد و کار هماهنگی شوراهای منطقه و خدمات رسانی بر آنها را بر عهده دارد، طی یک تحقیق به این نتیجه رسیدند که بزرگترین مشکل شوراهای روستایی، کمبود سرمایه و بودجه و هزینه زیاد بخصوص در زمینه های زیرساختی مثل جاده ها است که این بر روی موفقیت شورا تأثیر می گذارد.

علاوه بر آن دو عامل، عدم حمایت شوراها توسط دیگر سطوح حکومت و توزیع ناعادلانه بودجه توسط دولت بین شوراها، نیز اشاره می کند که بر عملکرد شوراها تأثیر می گذارد.

مایتری و مایترافتک (۱۹۹۵) در تحقیق گسترده ای با عنوان «اصلاحات اخیر در نظام پانچایات در بنگال غربی به طرف حکومت مردمی بیشتر» پانچایاتها در هند بخصوص بنگال غربی را مورد مطالعه عمیق قرار دادند و به طور کلی سه نوع نظام پانچایات را در هند شناسایی کردند:

۱) شورای روستایی

۲) شورای بلوک

۳) شورای بخش

آنها در این تحقیق بیشتر روی جلسات شورایی کار کرده اند و نتیجه گرفته اند هر چه این جلسات منظم تر برگزار شود و درصد بیشتری از مردم در آن شرکت کنند احتمال موفقیت شوراها بیشتر می شود.

رفرما گوسمان (۱۹۹۳) طی یک تحقیق، جریان تمرکززدایی که در پاکستان صورت گرفت را مهمترین جریان برای برقراری حکومت های محلی در پاکستان عنوان کرد. در

این جریان که از سال ۱۹۷۹ شروع شد تأکید زیادی بر ترقی و پیشرفت حکومت‌های محلی به عنوان یک ابزار توسعه اقتصادی شد. آنها خودمختاری و استقلال در تصویب بودجه‌های خود و پیشنهادات مالیاتی وضع قوانین محلی خود را مهمترین عامل تأثیرگذار بر موفقیت شوراهای محلی می‌دانند.

۷. تجزیه و تحلیل موضوع

جدول (۱) مقایسه میانگین نمره پاسخها در زمینه انتخاب شهردار قبل و بعد از تشکیل شورا از دید شهروندان

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
/۸۷۱	/۱۶۲	/۶۹	۳/۰۳	قبل از تشکیل شورا
		/۸۱	۳/۰۲	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار نیست؛ بنابراین در زمینه انتخاب شهردار بین قبل و بعد از تشکیل شورا از دید شهروندان تفاوتی وجود ندارد.

جدول (۲) مقایسه میانگین نمره پاسخها در خصوص عملکرد شورا در زمینه مصوبات مربوط به شهرداری از دید شهروندان

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
۰۰۰	۶/۶۴	/۶۶	۲/۶۲	قبل از تشکیل شورا
		/۷۵	۲/۹۶	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار بوده است. بنابراین در مورد این قسمت از وظایف شهرداری که تحت تأثیر عملکرد مصوباتی شورا است بین قبل و بعد از تشکیل شورا از دید شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۳) مقایسه میانگین نمره پاسخها در خصوص عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری از دید شهروندان

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
۰۰۰	۶/۳۸	/۶۳	۲/۶۹	قبل از تشکیل شورا
		/۷۶	۳/۱۰	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار بوده است. بنابراین در مورد این قسمت از وظایف شهردای که تحت تأثیر عملکرد نظارتی شورا است از دید شهروندان بین قبل و بعد از تشکیل تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۴) مقایسه میانگین نمره پاسخها در خصوص عملکرد شورا در زمینه انتخاب شهردار قبل و بعد از تشکیل شورا از دید کارکنان شهرداری

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
۰۰۰	۴/۰۵	/۴۷	۳/۸۷	قبل از تشکیل شورا
		/۸۳	۳/۱۹	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار بوده است. بنابراین در زمینه انتخاب شهردار بین قبل و بعد از تشکیل شورا از دید کارکنان شهرداری تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۵) مقایسه میانگین نمره پاسخها در خصوص عملکرد شورا در زمینه مصوبات مربوط به شهرداری شورا از دید کارکنان شهرداری

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
/۸۵۸	/۱۸۰	/۵۱	۳/۴۰	قبل از تشکیل شورا
		/۸۲	۳/۳۷	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار بوده است، بنابراین در مورد این قسمت از وظایف شهردای که تحت تأثیر عملکرد مصوباتی شورا است بین قبل و بعد از تشکیل شورا از دید کارکنان شهرداری تفاوتی وجود ندارد.

جدول (۶) مقایسه میانگین نمره پاسخها در خصوص عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری از دید کارکنان شهرداری

P	T	\bar{s}	\bar{x}	مولفه‌ها
/۲۵۴	۱/۱۶	/۴۵	۳/۵۶	قبل از تشکیل شورا
		/۶۸	۳/۷۰	بعد از تشکیل شورا

با توجه به اینکه t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است، لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین نمرات قبل و بعد از تشکیل شورا معنادار نبوده است. بنابراین در مورد این قسمت از وظایف شهردای که تحت تأثیر عملکرد نظارتی شورا است از دید کارکنان شهرداری بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت وجود ندارد.

۸. نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش، آزمون سه فرضیه بوده است تا تأثیر عملکرد شورای شهر بر اثربخشی شهرداری آباده مورد بررسی قرار گیرد:

۸-۱. نتایج تحقیق در مورد فرضیه اول

طبق جدول (۴) در خصوص فرضیه اول با عنوان «عملکرد شورای شهر در زمینه انتخاب شهردار اثربخش بوده است»، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره مربوط به انتخاب شهردار قبل از تشکیل شورای شهر از دید کارکنان شهرداری ۳/۸۷ و با انحراف معیار ۰/۴۶ بوده است در حالی که میانگین نمره مربوط به انتخاب شهردار بعد از تشکیل شورای شهر ۳/۱۹ با انحراف معیار ۰/۳۸ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد در زمینه انتخاب شهردار از دید کارکنان شهرداری، بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، شهرداران انتخابی شورا نسبت به شهرداران قبل از تشکیل شورا ضعیفتر بوده‌اند.

طبق جدول (۱) در خصوص فرضیه اول با عنوان «عملکرد شورای شهر در زمینه انتخاب شهردار اثربخش بوده است»، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره مربوط به انتخاب شهردار قبل از تشکیل شورای شهر از دید شهروندان ۳/۰۳ و با انحراف معیار ۰/۶۹ بوده است در حالی میانگین نمره مربوط به انتخاب شهردار بعد از تشکیل شورای شهر ۳/۰۲ با انحراف معیار ۰/۸۱ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد در زمینه انتخاب شهردار از دید شهروندان، بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود ندارد.

یکی از دلایلی که می‌توان در این زمینه به آن اشاره کرد بحث اختیارات شورای شهر و شهردار است. به دلیل نامشخص بودن اختیارات شورای شهر و شهردار در بعضی موارد بین این دو تعارض به وجود می‌آید و می‌توان نتیجه گرفت یکی از عوامل مهمی که در رد این فرضیه مؤثر بوده است ارتباط بین شورا و شهردار است.

از جمله مسائل دیگر، نداشتن تخصص اعضای شوراهاست. چطور می‌توان از افرادی که خود تخصصی در زمینه مدیریت شهری و آشنایی با قوانین و مقررات شهرداری ندارند انتظار داشت در زمینه انتخاب شهردار و مدیر شهر موفق عمل نمایند؟ بررسی طرح اصلاح قانون انتخابات شوراهای اسلامی و انتخاب شهرداران در مجلس شورای اسلامی، نشان دهنده آن است که مشکل انتخاب شهردار توسط شورا و روابط فی ما بین شورا - شهردار در سایر شهرها نیز وجود داشته است. کم تجربگی شوراهای، دخالت سازمانها و نهادهای دیگر در انتخاب شهردار، اختلافات داخلی مبتنی بر قومیت‌گرایی، نگرش فردگرایانه اعضای شوراهای و ارجح دانستن منافع فردی بر منافع جمعی از دیگر

۸-۲. نتایج تحقیق در مورد فرضیه دوم

طبق جدول (۵) در خصوص فرضیه دوم با عنوان «عملکرد شورای شهر در زمینه تصویب برخی از امور شهرداری اثربخش بوده است» نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره پاسخها از دید کارکنان شهرداری قبل از تشکیل شورای شهر $3/40$ با انحراف معیار $0/51$ بوده است، در حالی که میانگین نمره پاسخها بعد از تشکیل شورا $3/37$ با انحراف معیار $0/82$ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد در زمینه تصویب برخی از امور شهرداری بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود ندارد.

طبق جدول (۲) در خصوص فرضیه دوم با عنوان «عملکرد شورای شهر در زمینه تصویب برخی از امور شهرداری اثربخش بوده است» نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره پاسخها از دید شهروندان قبل از تشکیل شورای شهر $2/62$ با انحراف معیار $0/66$ بوده است، در حالی که میانگین نمره پاسخها بعد از تشکیل شورا $2/96$ با انحراف معیار $0/75$ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد در زمینه تصویب برخی از امور شهرداری بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود دارد.

از دید کارشناسان تهیه بیان و ارائه آن به مردم، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ با حضور مردم و مسئولین، جلب و جذب منابع جدید درآمدی با اعمال سیاستهای جدید مشارکتی، جلب همکاری مردم در امور مختلف، برقراری عوارض عادلانه با توجه به قدرت مالی شهروندان از عوامل تأثیرگذار در این زمینه بوده است.

۸-۳. نتایج تحقیق در مورد فرضیه سوم

طبق جدول (۶) در خصوص فرضیه سوم با عنوان «عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری اثربخش بوده است» نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره پاسخها از دید کارکنان شهرداری قبل از تشکیل شورای شهر $3/56$ با انحراف معیار $0/45$ بوده است؛ در حالی که میانگین نمره پاسخها بعد از تشکیل شورا $3/70$ با انحراف معیار $0/68$ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد

در زمینه نظارت بر امور شهرداری از دید کارکنان شهرداری بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود ندارد.

طبق جدول (۳) در خصوص فرضیه سوم با عنوان «عملکرد شورا در زمینه نظارت بر امور شهرداری اثربخش بوده است» نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میانگین نمره پاسخها از دید شهروندان قبل از تشکیل شورای شهر ۲/۶۹ با انحراف معیار ۶۳/۱۰ بوده است؛ در حالی که میانگین نمره پاسخها بعد از تشکیل شورا ۳/۱۰ با انحراف معیار ۷۶/۱۰ است. مقایسه میانگین نمره پاسخها که براساس آزمون t همبسته صورت گرفت نشان می‌دهد در زمینه نظارت بر امور شهرداری از دید شهروندان بین قبل و بعد از تشکیل شورا تفاوت معناداری وجود دارد.

از دید کارشناسان پاسخگویی بخشهای مختلف شهرداری در برابر خواسته‌ها و سؤالات مردم، تهیه بیان و ارائه آن به مردم، برخورد قاطع با عوامل مختلف، بررسی اصلاحات لازم در فعالیتهای غیر کارا شهرداری و ایجاد زمینه مناسب و بسترسازی برای مشارکت مردم در امور مختلف از جمله عوامل مؤثر در این زمینه بوده‌اند.

۹. پیشنهادات کاربردی مبتنی بر تحقیق

(۱) کمبود نیروی متخصص و ضعف کیفی نیروی انسانی شاغل در شهرداریها همیشه یک معضل بوده است. با توجه به آنکه بیش از ۷۰ درصد کارکنان شهرداری دارای مدرک تحصیلی دیپلم و زیردیپلم بوده‌اند، لذا پیشنهاد می‌شود با بالا بردن سطح تحصیلات کارکنان فعلی و استخدام افراد متخصص در آینده، در رفع این مشکل اقدام گردد.

(۲) با توجه به آنکه سؤال «جلوگیری از ریخت و پاش و اسراف» دارای کمترین میانگین در فرضیه مربوط به انتخاب شهردار می‌باشد و با توجه به حق قانونی که شورا در زمینه انتخاب، سؤال و استیضاح شهردار است، پیشنهاد می‌گردد شورا با عمل به وظایف قانونی خود، زمینه را برای اعتماد بیشتر مردم به شورا و شهرداری فراهم نماید.

(۳) از آنجا که کمترین نمره مربوط به پاسخها در مورد مصوبات شهرداری مربوط به «توزیع عادلانه بودجه بین نواحی مختلف شهر» است؛ لذا پیشنهاد می‌گردد کمیته‌ای در زمان تصویب بودجه در شورا تشکیل گردد. این کمیته گروههای مختلف مردمی را به عنوان گروههای کاری مشورتی انتخاب نماید. انجام این کار ضمن شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی به مردم، در بحث توزیع عادلانه بودجه نیز تأثیرگذار خواهد بود.

۴) با توجه به اینکه کمترین نمره مربوط به پاسخها از دید کارکنان شهرداری در مورد نظارت بر امور شهرداری مربوط به «احداث، تکمیل و ترمیم گورستان و وسایل حمل اموات» است و از آنجا که تأکید زیادی در دین اسلام بر زیارت اهل قبور شده است، لذا پیشنهاد می‌گردد شهرداری در انجام این قسمت از وظایف خود توجه بیشتری نماید و شورا نیز در عملکرد نظارتی خود این مسئله را مورد توجه قرار دهد.

۵) از آنجا که «رفع خطر از بناهای مخروبه و دیوارهای خطرناک» از دید شهروندان پایبندترین میانگین را در فرضیه مربوط به نظارت بر امور شهرداری دارد، پیشنهاد می‌گردد شورا و شهرداری در حل مسائل بافت قدیمی شهر توجه بیشتری به عمل آورند.

۶) از آنجا که در زمینه انتخاب شهردار بین قبل و بعد از تشکیل شورا از دید شهروندان تفاوت معناداری وجود ندارد و شهرداران انتخابی شورا از دید کارکنان شهرداری ضعیفتر بوده‌اند، لذا پیشنهاد می‌گردد:

الف) شورا علاوه بر دقت و بررسیهای بیشتر در انتخاب شهردار، در دوره بعد با نظرخواهی از مردم برای این انتخاب مهم، عملکرد خود را در این زمینه بهبود بخشد. ضمن آنکه کاندیداهای شورای شهر می‌توانند در زمان انتخابات شورا، نامزدهای خود را برای سمت شهردار معرفی کنند.

ب) با توجه به مسائل به وجود آمده در زمینه انتخاب شهردار از سوی شورا، مجلس و دولت می‌توانند با بررسیهای بیشتر، سازماندهی براساس شورا - شهردار را نیز در نظر بگیرند. پیشنهادی که به نظر می‌رسد با تصویب مجلس شورای اسلامی در حال عملی شدن می‌باشد.

۷) با توجه به نتایج فرضیه دوم: اگر چه شهرداری در انجام وظایفی که تحت تأثیر عملکرد مصوباتی قرار گرفته نسبت به قبل از تشکیل شورا موفقتر عمل کرده است، اما میانگین این قسمت از وظایف شهرداری همچنان زیر حد متوسط است. لذا پیشنهاد می‌گردد شورا و شهرداری در انجام این قسمت از وظایف خود بخصوص در زمینه تصویب بودجه، تعیین عوارض و به طور کلی قسمتهایی که جنبه مالی دارند و حساسیت بیشتری نسبت به آنها وجود دارد دقت بیشتری به عمل آورند.

۸) از آنجا که حجم بالایی از وظایف شهرداری از طریق مناقصه قابل واگذاری به بخش خصوصی است، لذا پیشنهاد می‌گردد شهرداری با واگذار کردن خدمات خود از طریق مناقصه به بخش خصوصی، علاوه بر ایجاد رقابت در ارائه خدمات شهری، هزینه‌ها را کاهش و کیفیت ارائه خدمات را بهبود بخشد.

فهرست منابع و مآخذ

۱. امیری، م، (۱۳۷۹)، بررسی حدود انتظارات مردم از شورای اسلامی شهر درود، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی - تهران.
۲. حبیبی، ا، (۱۳۸۱)، بررسی عملکرد نخستین دوره شورای اسلامی شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
۳. زاهدی، ش، (۱۳۴۸)، انجمن شهر تهران و نقش آن در کارهای شهرداری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران.
۴. سالکی، م، (۱۳۸۳)، ارزیابی اثربخشی شورای شهر کرمانشاه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی.
۵. منصور، ج، (۱۳۸۱)، قوانین و مقررات مربوط به شوراهای اسلامی جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۶. نوروزیفر، ع، (۱۳۸۰)، مدیریت سازمانهای محلی و شهرداریها، تهران، انتشارات بازتاب.
7. Ghatak, M and Ghatak, M, (1995), "Recent Reforms in Panchayat System in West Bengal: Towards Greater Participatory Government?", Department of Economics University of Chicago.
8. Millburn Pty L td, (1995), "Economic and Financial Challenges for Small Rural Councils", A Report for MAV.
9. Reforma, M and De Guzman, R, (1993), "Decentralization Towards Democrization and Development", EROPA, Japan.

